DISSERTATIO JURIDICA

DE

LITERIS AMATORIIS,

Quam

PRÆSIDE

PETRO MULLERO D.

ET PROF.

ad d. Mart.

publicè ventilandam exhibet

AUTOR

BERNHARD Pfretzſchner/

GERA VARISCUS.

JENÆ, TYPIS GOLLNERIANIS, ANNO 1679.

Digitized by Google

Digitized by Google

CUM DEO!

SINE PROOEMIO.

THESIS I.

Literas (quarum inventores primos dicunt Phœnices, Iſidor. *lib. 1. c. 3. d. originib.* unde Lucanus:

Phœnices primi, famæ ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris)

nonnulli derivant à *lino*, quia quod ſcribitur leviter chartæ illinitur, h. e. inducitur. Alii à *lituris*, quòd in ceratis tabulis ſcribere, ac poſtea delere antiqui fuerint ſoliti, uti noſtris moribus literæ chartis illinuntur, unde facili negotio iterum deleri poſſunt, Melancht. *in Orthograph. cap.* 1. Alii à *lineaturis*, quaſi exemptis ex priſca nominis origine aliquot elementis, quum primùm dictæ eſſent lineaturæ, literæ poſtmodum factæ ſint, Becman *d. orig. lat. ling. p. m. 626.* Alii vocant literas, quaſi *legiteras*, quòd iterentur legendo, Priſcian. *in veſtib. lib.* 1. vel quòd legenti quaſi iter præbeant. *Unde deriventur literæ.*

THES. II. Apud Latinos literæ propriè ſignificant elementa, die Buchſtaben dicta, & eatenus diſtinguuntur à notis aut ſignis græcis σημεῖα dictis, quibus olim Acta publica conſcribebantur, uti patet ex *l. 33 §. 1. ff. ex quib. cauſ. maj. vig. quinq. annis. l. 40 pr. d. milit. teſtament. l. 15. C. eod. l. 11. § 3. ff. d. inſtit. act.* notæ enim non ſunt literæ *l. 6. §. ult. ff. d. bon. poſs. ibique* Gothofr. *in not. lit. R.* nec aliud quid erant notæ, quàm compendia quædam dictionum, præter occultanda animi ſenſa, etiam ob ſcribendi celeritatem excogitata, vid. Salmuth. ad Panciroll. *tom. 2. rer. memorab.* & ſumuntur vel *generaliter* pro quacunque ſcriptura ſeu omni inſtrumento vel documento, *l. 65. de procurat.* Item pro pactis, vulgò Verſchreibung uti in *l. 56. ff. mandat* Calvin. *in lexic. jurid ſub voc. literæ.* Apud JCtos literas ſcire nihil aliud denotat, quàm ſcribere & legere noſſe *l. 10. & ult. C. d. teſtam. §. 9.* *Quid ſignificent.* *Sumuntur vel generaliter.*

Inſtit. d. excuſ. tut. vel accipiuntur *ſpecialiter* pro epiſtolis & miſſivis, uti hodie vocant, quas *colloquia abſentium* non incommodè dixeris cum Aym. Cravetta *in repetit. rubric. d. legat. 1. n. 121.* quoniam per literas loquimur cum abſente, Cicero *lib. 7. ad Attic. epiſt. 19.* & qui ſcribit, loqui videtur *l. 21. §. 1. verb. ſua voce vel literis. ff. qui teſtamenta facer. poſſ. Nov. 44. in præfat. ibi: quæ charta loquebatur*, ut proinde literæ, tanquam optimum & congruum Inſtrumentum, non ſolùm voluntatem ſcribentis exprimant, juxta Ovid. *lib. 3. Triſt. eclog. 7.*

vel ſpecialiter,

Litera ſermonis fida miniſtra mei,

ſed promiſſionem quoque contineant, inducantque validam ac efficacem obligationem *l. 26 §. 2. ff. depoſit. l. 24. ff. d. conſtit. pecun. l. 2. ff. d. obl. & act.* Mascard. d. probat. *concluſ. 627. n. 46.*

Varia dantur literarum genera.

Thes. III. Varia autem literarum ſunt genera. Dantur literæ Aggratiandi, Begnadiguns Briefe / Cambiales Wechſel Briefe / Moratoriæ Anſtands Briefe / Citatoriæ Ladungs Briefe / Mutui compaſſus Compaß Schreibē / Reverſales Revers oder gegen Bekändnüß / Divortionis Scheide Briefe / Credentiales Credentz oder Treu Briefe / Supplices Anruffs oder demüthiges Bitt-Schreiben / Euchariſticæ, Danck Briefe / Danck-Schreiben / quas omnes perſequi nec tempus nec inſtituti ratio permittit. Nobis jam animus eſt de unâ tantum ſpecie, de *literis* ſcilicet *amatoriis* Liebes / Buhlen oder Jungfer Briefen / aliquid proferre.

Quare vocentur amatoriæ?

Thes. IV. *Amatoria* inde dicuntur, quòd ſpirent amorem, h. e. occultum quendam ignem Virgil. *1. Æneid. vers. 695.* ſeu flammam, Idem. *4. Æneid. v. 66.* Vocaturque iſte amor, (qui eſt motio appetitus, per quem animus unitur illi, quod ipſi pulchrum videtur) apud Virgil. *d. 4. Æneid. verſ. 2.* Vulnus, ac *ibid. v. 30.* Venus, imò Furor *verſ. 90.* ibi: *Ardet amans Dido traxitque per oſſa furorem.*

Amor alius eſt honeſtus, alius laſcivus.

Thes. V. Quemadmodum verò amor eſt affectus in ſe neque bonus, neque malus; ita pro ratione demum adhærentis quantitatis, boni ſc. vel mali alicujus moralis, in virtutem vel in vitia abit. Hinc alius eſt *honeſtus*, alius *laſcivus*. *Ne erremus*, inquit Gvazzius *de civili converſatione diſſert. 4. edit. Reiſner. ſciamus, duas*

eſſe

Digitized by Google

eſſe Veneres,alteram in cœlo,alteram in terra.Hæc laſcivi,illa honeſti amoris mater eſt.Laſcivus amor nihil aliud eſt,quàm paſſio quædam animum excæcans, ingenium à viâ rectâ flectens, tumidumque reddens, imò planè privans memoriâ, terrenas facultates diſſipans; Res absque ratione, absque ordine, absque firmitate ulla; vitium mentis non ſanæ: & denique libertatis humanæ interitus. Breviter: Principium ipſius pavor eſt; Medium peccatum; Finis dolor & angor. Amor *honeſtus* bonorum & laudabilium affectuum cauſa eſt. Hic reddit homines affabiles, patientes, magnanimos & ruſticitate exuit, familiariter ad ſocietatem reducit, in labore, timore, deſiderio, ſermone optimus gubernator; denique humanæ vitæ perfectisſimum ornamentum; unde Poeta amorem ita introduxit loquentem:

Quidquid habet rarum, peregrinum & nobile; id omne
A me, ne dubites, pariter provenit & ipſa.

Gvazz. *d. l.*

Tales amores indicari ſolent vel verbis prolatis, vel literis

Thes. VI. Tales amores ſibi invicem variis indicare ſolent modis viisque amantes, modò verbis, ore prolatis, quando forſitan

Speluncam Dido, Dux & Trojanus eandem
deveniunt, Modò literis melle & benevolentiâ ſtillantib9 (*taceb imus, chartam ſæpius multò pretioſiorem eſſe, quàm ea, quæ ſcribuntur*) præſertim ubi res noſtris temporibus eò devenit, ut non modò maſculi juvenes ſcripta pervolvant amatoria, atque ex iis elegantiorum ſermonum nectant formulas, ſed & pupæ illæ delicatulæ, comtulæ & politulæ decus arbitrentur fabulas amadiſi, & ſilvaſillas amatorias (die Schäffereyen) aliave hujus farinæ ſcripta nocturnâ verſare manu, verſare diurna, adeo, ut quam virginem talia ignorare, vel negligere videant iſtæ Dianæ, eam potius merum rus ſapere illico judicent; cùm tamen elegantiis iſtis potius evadere videantur in Venerem procliviores, ductuque ſcriptionis per fretum chartaceum ad amaſios liberè exſpatientur; uti fert ſententia M. Antonii Mureti *lib. 8. var. lect. cap. 21.* dicentis: Mulieres eruditas plerumque eſſe libidinoſas, vel uno Sappho teſte, neque mirum hoc eſſe, quia multas legunt hiſtorias peccare, ut Flaccus ait, docentes. Quem tamen refutat Lœ-

Fœminæ libros amatorios volvere ſueſcunt.

lius Biſtiola *tom.1. lib. 19. c. 23. fol. 1812.* Neque nos indiſcriminatim omnem literaturam improbamus in fœminis, eas potius admittimus literas, quæ ad probos mores informandos conducunt; præſertim ſi fœminæ ſint opulentæ, ut ratio ſvadeat, in literis potius quàm aliis in rebus otium conſumi, quia nullum otium honeſtius, ſvavius, innocentius, homine dignius, quàm literarium. Neque ubique verum eſt, eruditas mulieres laſcivas eſſe, quod ipſe aſſerit Ludovic. Vives *lib. d. offic. marit. cap. 4. d. disciplin. fœmin. p. 87.* inquiens: *uſu venit, & comperi, malas omnes rudes ac ignaras prorſum eſſe literarum: doctas verò probas & laudis & decoris amantiſſimas, nec ullam memini vidiſſe me impudicam doctam. Annon quidvis facilius hebeti & imperitæ calidus & callidus amator perſvadebit, quàm ingenio atque eruditione ſeptæ atque munitæ?*

Quid de fœminarum eruditione ſentiendum?

Quorſum præſens diſcurſus tendat?

Thes. VII. Quidquid horum ſit, noſtra commentatio circa floſculos epiſtolarum delicatiores in præſenti non occupabitur, de iis videantur alii; neque tractabit familiarium amicorum literas, ſed eò tendet, ut conſtet, quatenus literæ amatoriæ à mare ad fœminam vel vice verſa datæ vim & efficaciam habeant inducendi promisſionem matrimonii eamque probandi; vel quando laſcivus detegitur amor, & patefit, quâ ratione præſumi poſſit commiſſum eſſe ſtuprum vel adulterium. In eo, inquit Zaſius *inter var. matrimonial. tom. 2. conſil. 10. n. 8.* amoris genere mas fœminam non poteſt inſequi, niſi aut inhoneſtè ad impudicitiam, aut honeſtè ad matrimonialem deſponſationem. Ut proinde literæ amatoriæ nobis nihil aliud ſint, *quàm ſcriptura, quâ promiſſio matrimonii inter perſonas ad contrahendum habiles facta prætendi vel induci ac probari, vel in caſu ſtupri vel adulterii commiſſi mala opinio vel etiam præſumtio fieri poſſit contra ſcribentem.*

Et Sponſalia & Matrimonium per literas contrahi & probari poſſunt.

Thes. VIII. Quemadmodum verò aliæ res, & quidem omnes, quæ conſenſu perficiuntur, ritè per literas celebrari poſſunt §. *unic. Inſtit. d. oblig. ex conſenſ. l. 2. §. 2 ff. d. obl. & act.* Ita certum eſt per *literas* quoque ſeu *epiſtolas* ſponſalia & matrimonium & contrahi & probari *l. fin. ff. d. ſponſal. ibi. In ſponſalibus conſtituendis parvi refert, per ſe & coram, an per internuncium, vel per epiſtolam factum eſt, l. 5. ff. d. ritu nupt. c. fin. d. procurat. in 6. c. ex*

parte

Digitized by Google

parte 14. d. converſat. conjugat. ubi Gloſſa ſuper verb. internuncius. c. honorantur 13. caus. 32. qv. 1. Covarruv. *var. reſol. tom. 1. d. matrim. part. 2. cap. 4.* Abbas *in c. accedens 24. ad fin. d. prabend.* Cardin. Tuſchus *lit. C. concluſ. pract. 985. n. 2.* Carol Ruin *vol. 1. cons. 6. n. 7.* Paris. *vol. 4. c. 55. in init.* Anton. Quetta *inter conſil matrimon. Germanor.* Nicol Ruckeri *tom. 2. cons. 13. n. 2.* Coras *lib. 3. miſcellan. c. 4. 4.* Darique ejusmodi literas amatorias non minus ſacris, quàm prophanis exemplis probatur. Sic apud veteres uſitatas fuiſſe oſtendit hiſtoria Machabeorum *lib. 1. c. 10.* ubi *Alexander Ptolemæi filiam* in uxorem petiit in patriam terram reverſus imperioque potitus, Majorumq; ſuorum ſolium occupans. Similiter matrimonium inter Cæſarem *Maximilianum* & *Caroli Ducis Burgundiæ filiam* per epiſtolam contractum fuit. Filia enim Caroli juſſu Parentis epiſtolam ſuâ manu conſcripſit: ſe obſequio Parentis conjugium ſpondere atque promittere velle, ſeque matrimonium initiatum conſumere paratiſſimam eſſe omni ratione ac modo, quemadmodum Patri placeret. Quam epiſtolam Patri Maximilian. miſit Pater ipſius filiæ manu ſcriptam una cum annulo, cui gemma adamas erat incluſus, Cominæus *c. 57. & 116. & 117.* Apud Everhard. *conſil. 178.* extat de puella, quæ adoleſcenti conjugium promiſit in literis ſic formatis: *Nolo alii nubere, quàm Tibi*, quam promisſionem ſanctisſimè confirmavit, & ut ſponſus ei in amore reſponderet, hortata eſt.

Exempla.

ubi

Thes. IX. Inprimis verò conſiderandæ ſunt *Perſonæ ſcribentes* ejusmodi literas, & perpendendum, Num in eo ſtatu ac cönditione ſint, quòd validè & cum effectu contrahendi epiſtolas mittere posſint. Promittere autem poſſunt & acceptare promisſionem matrimonii, qui non prohibentur. Si enim ſcribentes tanquam liberi in Parentum adhuc ſint poteſtate, caveant, ne ipſi his inſciis aut invitis talia moliantur; indecorum enim eſſet rem tam arduam lubrico aggredi conſilio, æquum vero; ut Parentibus, qui tot labores, moleſtias & ſollicitudines liberorum causâ ſuſtinuerunt, hic honor habeatur, ut cum ipſorum præſcitu ſponſalia fiant, inprimis cùm ſaluberrima pro liberis capiant conſilia, iisque rectè proſpicere ſoleant, ob ſingularem illam, quâ ipſos proſequuntur, affectionem

Conſiderandæ ſunt perſonæ ſcribentes ejusmodi literas.

Liberi absque præſcitu ac conſenſu Parentũ, num tales

literas cum effectu mittere nequeunt,

l.3.§.1.ff.d. adminiſtr. & peric. tutor. l.67. d. rit. nupt. Chemnitius *part.2. exam. concil. Trident. ſub fin. tit. d. clandeſt. in matrim. fol. 269.* Piè ſanè juvenis ille apud Poetam ait: *Non ducam, ſi vel Venere formoſior, vel Pallade ſapientior exiſtat, niſi Pater meus conſentiat.* Illud vult jubetque jus divinum *Exod. 34. vers. 16.* Non accipies uxorem filiis de filiabus earum, *Deut. 7. vers. 3.* date filiis veſtris uxores, & filias veſtras date viris *Eccleſ. 7. v. 27.* Sic Agar accepit filio ſuo Iſmaeli uxorem de terra Ægypti *Genes. 21. v. 21.* quod B. Lutherus ſingulariter notari jubet, quod Iſmael erat homo ferus & agreſtis, nec tamen recuſavit de conſilio matris uxorem ducere.

Q. Si matrimonium ſit promiſſum abſque conſenſu Matris?

Q. ſi matrimonium ſit promiſſum absque *matris* conſenſu? Equidem de jure civili inſpectâ patriâ poteſtate, quæ in matre deficit, conſenſus maternus ad nuptias liberorum non requiritur Ludvvel. *exerc. Inſt. n.2. th. 6. lit. e.* Aſt moribus noſtris materni conſenſus ratio habenda eſt, præſertim patre mortuo *l. 20. C. d. nupt.* quippe honos iſte omnino tribuendus matri propter partus & educationis moleſtias, quas ſuſtinuit, unde Tobias filium ſuum ſedulo exhortatur, deſpiceret matrem: *honora* eam, inquit, omnibus diebus vitæ tuæ, neque contriſteris eam.

Si juvenis puellæ vel vice verſa miſerit literas, additis execrationibus.

Thes. X. Quid? Si juvenis puellæ, vel hæc vice verſa illi promiſerint invicem in literis matrimonium, additis execrtionibus: *Niſi te in uxorem duxero, Diabolus me abripiat.* Num obligetur? Has & ſimiles non obligare promiſsorem, ſi neglecto parentum conſenſu juraverit juvenis, atteſtatur Waremund ab Ehrenberg de federib. *lib. 2. p. 92.* Sicque in judico Appellationis Dresdenſis pronunciatum fuiſſe ſcribit *ibid.* Idem eſt, ſi per animam juraverit, ita cenſente Aſinio *de exec. §.1.c.16.* Bald. *in c. etſi. 7. d. jurejur.* neque etiam ſi per Deum juraverit, obſtringitur, cùm non omnia promiſſa ſint ſolvenda *can. 8. cauſ. 22. qu. 4.* aut quodlibet juramentum ſervandum. Namque juxta ſanctiones legitimas pactum turpe, vel rei turpis aut imposſibilis de jure nullam obligationem inducit, *cap. ult. X. d. pact. in 6.* & Socin. *in reg. 206.* Et cùm jura præcisè velint Parentum conſenſum adhibendum eſſe, uti theſi præcedente dictum, conſtat, Juvenem eo caſu planè contra jura ſpopondiſſe, atque ſe ad rem imposſibi-

ſibilem obligaſſe; qualis obligatio vitiat & annullat contractum, *l. impoſſibil. ff. d. Verb. Oblig.* atque excuſat ab excommunicatione *gloſſ. in c. quæſtio d. appellat.* imò tolerabilius eſt, juramentum non implere, quàm facere, quod turpe ſit, *d. c. 8. caus. 12. qu. 4.* Caſtiganda tamen eſt ſcribentium levitas ad exemplum aliorum, quòd tam temerè ac illicitè juraverint, ſeu potiùs execrationes fecerint, uti poſt Beuſtium ſtatuit Daniel Moller *ſemeſtr. lib. 1. cap. 47.* nempe ut Adoleſcens propter hujusmodi temerarium juramentum à Magiſtratu arbitrariè puniatur, D. Præſes *in hypomnem. d. annuli pronubo th. 17.*

Thes. XI. Aliud dicendum eſt, ſi Parentes liberis, ut ſcribant, permittant, imò legant literas amatorias ſcriptas ad amantes, quibus ejusmodi promiſſiones matrimoniales fiunt, neque contradicant; eo caſu patientia cum ſcientiâ habetur pro conſenſu *l. 1. §. 5. ubi Gloſſ. in verb. impoſuiſſe ff. d. tribut. action. l. 4. §. item qui in fin ff. d. precar.* Natta *lib. 2. conſil. 274.* qui enim tacet, conſentire videtur *cap. qui tacet. 43. X. d. Reg. Jur. in 6.* Et ſi ſemel conſenſerint Parentes liberis, conſenſus eſt irrevocabilis, Tiraquell. *d. legib. connubial. gloſſ. 5. n. 91.* illi enim, qui conſenſum ſuum ad actum aliquem præſtitit, regulariter non permittitur pœnitere, vel conſenſum ſuum revocare *l. 11 ff. d. ſervit. præd. ruſtic. l. ult. ff. commun. prædior.* Tiraquell. *d. l. gloſſ. 8. qu. 14. n. 125.*

Q. Si Parentes liberis, ut hi ſcribant literas amat. permittant, imo legant?

Thes. XII. Præterea ſcribens literas amatorias debet eſſe ſanæ mentis. In *furioſo* enim & amente nimius & peregrinus calor ſpiritus animales inflammat & circumagitat, ut iis mens uti neſciat, unde ex ejusmodi ineptitudine nec intellectum habere putatur, Magnif. D. Schilter *philoſoph. jur. c. 5 §. 2.* ac proinde pro ignorante ac pro invito habetur, quia voluntate caret. *l. 54. ff. d. rit. nupt. §. 5. l. 2. § 2. ff. ſolut. matrim. l. 4 ff. d. divort. l. 14. locat. Q. Num amore nimio incitatus æquiparandus ſit furioſo?* Affirm. Quoniam amor judicium ſubvertit, Boer. *decis 21.* Nihil enim furore amoris vehementius *Nov. 74. c. 4.* & tales amãtes ſæpius jactantiam oſtendunt, ac veſanas faciunt promiſſiones, de quibus rectè Mimus: *Et amare & ſapere vix Deo conceditur.* Hinc amantes neſcire dicuntur quid agant, inſanire & a-

Furioſus literas amatorias nequit ſcribere.

An amore nimio incitatus æquiparetur furioſo?

men-

Digitized by Google

mentes eſſe dicuntur, juxta Petr. Theodoric. *cap. 10. aph. 4. lit. b.* Quod verum eſſe putamus, ſi quis quid præter ratione ſtipuletur aut promittat Manz. *ad Inſtit. d inutilib. ſtipul. §. 8. n* 6 ut verè dixerit Propertius: *ſine ſenſu vivere amantes.* & Seneca *in Hippol.* quod ratio poſſit, vincit ac regnat furor, h. e. inſanus amor.

Pectus inſanum vapor
Amorque torret, intimat, ſævus vorat
Penitus medullas, atque per venas meat
Viſceribus ignis merſus, & venis latens
Ut agilis altas flammas percurrit tabes.
Imò *Nulla vis flammæ, tumidique venti*
Tanta, nec teli metuenda torti,
Quanta cùm conjux viduata tædis
Ardet & odit.

Senec. *in Med. Choro Act.* 3. & puellam quandam vi amoris mortuam recenſet Schenck. *obſervat. medic. lib. 1. pag. 157. verb. Mania.* Sic etiam ab ipſis Medicis inter furoris ſpecies refertur Amor teſte P. Zachia *quaſt. med. legal lib. 2. t. 1 qu. 16.* hunc enim quandoque cauſare furorem præter experientiam teſtatur Boer. *aſct. decis. 23. n. 75.* Bentazol *cons. 228.* Cothman *conſil. vol. 1. reſp. 15. n. 14.* Chaſſanæ. *in conſvetudin. Burgund. n. 13.* Gail 2. *obſerv.* 119. *n.* 23. Wurmſer *in nucl. controvers. lib. 1. contr. 34.* ac pluribus, quòd non videatur liberrima voluntate conſentire ille, qui amore captus uſum rationis & ſenſum amiſit, tradit Paul Cypræus *d. ſponſal. cap. 13. §. 63. & 64. per tot.* Nî tamen clara adſint indicia ac firma habeantur argumenta, eaque judiciis peritorum in arte medicorum ſuffulciantur, non præſumitur quis tanto amore illaquearus, quia mentis integritas eſt qualitas naturaliter cuivis inhærets; furor autem qualitas accidentaliter ſuperveniens, qualia incerta ac dubia ſunt, ac propterea probanda, Maſcard. *d. probat. concl.* 825. naturalia enim ſemper adeſſe præſumuntur D. Hahn. ad *Weſenb. d. probat. n.* 15. alioquin prætextu furoris quilibet ſponſalia vocare in dubium atque infringere poſſet quaſi amore captus, victus & inſanus quid promiſerit vel ſcripſerit.

Tres.

Thes. XIII. Si quis *nimiâ irâ* commotus (quod fieri poteſt, *v.gr.* inter fratres litigio orto, ſi unus ſibi perſvaſerit, reliquos ſuam optare mortem, ut propterea animum applicuerit ad matrimonium contrahendum) in ipſo fervore mitteret literas ad virginem, inque iis offerret eidem conditionem nubendi, quod virgo acceptaret, poſtmodùm verò pæniteret ſcribentem facti, Num literæ iſtæ ſint obligatoriæ? Reſp. Si immodica ira poſſet probari, dicendum videtur, literas ejusmodi non magis obligare ſcribentem, quàm furioſum *arg. l. 148. R. I. d. l. l. 2. C. ad L. Jul. Maj.* Colleg. Argentor. *d. teſtam. n. 6.* Perez *in C. d. ſent. paſſ. n. pen.* ſecundùm illud Virgilii *Nimia irâ commotus ſi quis ſcribat num ſe obliget.*

furor iraque mentem

Præcipiant

Et nulla peſtis humano generi plus ſtetit, quàm ira, *Seneca.*

Thes. XIV. *Ebrius* ſi mittat literas amatorias, Diſtingv. erit: Num tantâ fuerit ebrietate, ut neque mens, neque pes, neque caput ſuum rectè facere quiverint officium, tunc quicquid ſcripſerit ac promiſerit, nihil valebit, hic enim furioſo comparatur, Borcholt *d. pact. c. 13. n. 14. arg. l. 6. §. 7. ff. d. re militar.* & voluntaria inſania dicitur *Seneca,* & ſolo tempore à furore diſtat, Perez. *ad C. d. injur. n. 3.* Zach. *quæſt. med. legal. lib. 2. tit. 1. qu. 11.* Wurmſer *lib. 4. controv. 2.* & perjurus non habetur ebrius ac benè potus, quando id non ſervat, quod juravit, *c. 22. qu. 4.* Sin autem profunda abſuerit ebrietas, & ſolito plus adbiberit, ut tamen ratione non fuerit deſtitutus, non minus ad literas amatorias concipiendas, quàm ad ipſa ſponſalia contrahenda habilis aptusque erit. Juxta Minum enim *amor & vinum in tua ſunt poteſtate antequam bibas: poſtquam biberis, tu es illorum poſſeſſionis & mancipii.* Siquidem accidit haud raro, ut nonnulli, ubi vino & Zytho paulò incaluerint, candidiore animo res ſuas agant, quàm ſi planè eſſent ſobrii. Sanè Perſæ benè poti de rebus maximis & ſeriis conſultare conſueverunt Herodot. *lib. 1.* Non autem ſufficit dicere: ſe ita temulentum fuiſſe tantaque cæcitate laboraſſe, ut poſtridie nihil earum rerum, quæ pridie *Ebrius ſi mittat literas amatorias; Diſtingu.*

acta

Digitized by Google

acta eſſent, recordaretur. Sæpiſſimè enim ejusmodi nauci homines exemplum Magiſtri amoris imitantur dicentis in epiſtolâ, quam Paris Helenæ miſit:

Ebrietas ut vera nocet, ſic ficta juvabit.
Fac titubes blæſo ſubdola lingua ſolo.
Et quicquid dices facis ſue protervius æquo
Credatur nimium cauſa fuiſſe merum.

Ergo Teſtibus id probandum eſſe exiſtimat Cypræus, qui ei adfuerunt, cum ſeſe quis vino injungitaret; ubi verba, quæ ebrietatem allegans protulit, ſunt ponderanda, & uti aliàs ſermo ejusdem, geſtus aliique actus, geſticulationes ingreſſus, probè conſiderandi, ſic ex literarum formatione, (ſi ſolito deformiores, ac præter morem ſcribentis conceptæ ſint) quanta fuerit ebrietas, colligere licet. Sin eveniret, (quod haud raròfieri ſolet) neminem, cum conciperet literas, ſecum habuiſſe, vel ſcripturam à ſolito minus deflectere, pro circumſtantiis arbitrio judicis determinandis juramentum injungi poteſt ſcribenti, quo ſe purget, ipſum eo tempore cùm ſcriberet, tantâ fuiſſe ebrietate, quod non intellexerit, quid egerit.

Quomodo verba in literis accipienda.

THES. XV. Hæc de Perſonis ſcribentibus. Quod ad *Verba*, quæ ſcribuntur, attinet, ſciendum eſt: Verba in literis ſcripta accipienda eſſe juxta proprietatem ſermonis, quam ſequi decet judicem, niſi aliud ſcribentem voluiſſe aliunde perſpicuè conſtet *l. 69. pr. ff. d. leg. 3.* communis loquendi uſus venit attendendus, ſeu prout vulgus ſequitur, vel, ut alii volunt, ſecundùm communem intelligentiam *arg. l. 52. §. 4. ff. d. legat. l. 3. l. 18. §. 3. ff. d. inſtr. vel inſtrum. legat.* Socin *reg. 536. in c. verba propriè vers. octavò fallit.* Menoch *d. arbitr. Judic. quæſt. c. 199. n. 11.* Schmid *conſil. Argentor. 18. n. 15. vol. 1.* & quidem verba veniunt intelligenda ſecundùm communem uſum loquendi ejus linguæ, in quâ proferuntur; cùm aliam vim & poteſtatem habeant vocabula & dictiones in Latina, aliam in vernacula, aliam in Gallica &c. lingua, Ernſt Cothm. *reſpons. 50. n. 56. vol. 3.* communisque potius uſus loquendi, quàm propria juris ſignificatio attendenda ſunt, Scheffer. *3, qu. 10. n. 10.*

THES.

Digitized by Google

Thes. XVI. Q? Si quis amanter ſcripſerit: *Mea es* Du biſt mein/ aut, du ſolſt mein ſeyn/ *an præſumatur matrimonium eſſe p omiſſum?* Equidem eo caſu ſponſalia contracta cenſeri nonnulli autumant, vid. Cypræ. *d. ſponſal c. 4.* §. 12. *n. 5.* In noſtris tamen regionibus tritum illud, Du biſt mein/ſingularem duntaxat aliquam animi affectionem in alium, vel erga aliam denotat; valde enim generalia ſunt verba iſta, nec tantùm ad Conjugium, ſed ad alia referri poſſunt Cypræ *d. l. c. 4. n. 5.* & ideò potiùs nudè ac ſimpliciter non de vinculo matrimonii accipienda ſunt, juxta regulam, quòd quando unum verbum generale eſt, ut poſſit referri ad actum ſolennem & ſimplicem, intelligendum ſit de actu nudo ac ſimplici *l. 19.* §. *2. ff. d. edil. edict.* Niſi præceſſerunt vel ſubſecuta ſunt alia verba mutuum conſenſum exprimentia, non licet ad matrimonium inferre, ut notabiliter conſuluit Calcaneus *cons. 8. incipit, coram Rever. in 3. col.* cùm verba præcedentia accipiant interpretationem ex conſequentibus, per *l. fin. d. hered. inſtit.* ibique Bald. & *l. 23. vers. & verbum* ibique Bartol. *ff. d. hered. petit.* Jaſon *in repet. l. 31. n. 28. ff. d. jurejur. & in authent. ſi quis in aliquo n. 10. C. d. edend.* Si epiſtola hæc continet verba: accipiam Te contra omnium ſententiam: Ich wil Euch haben und nehmen/ die Leuthe mögen reden/ was ſie wollen/ hæc ſanè promiſſioni ſponſaliorum congruunt, neque intereſt, quamvis tempus non præſens, ſed futurum reſpiciant, quippe ſecundùm *cap. ex parte 9. de ſponſal.* executiva futurum tempus reſpicientia de præſenti ſponſalia conſtituere poſſunt, & ita B. Luntherus ſentit: Es iſt ein lächerlicher Noß/ als ſolten verba de futuro: Accipiam Te, Ich wil dich haben/ nicht binden. Nam idem eſt promitto me te habiturum pro uxore, ac ſi ſcribam: accipiam ſeu accipio Te, Ich nehme dich.

Mea eſt quid importet?

Thes. XVII. *Literæ continentes verba:* Du biſt mein hertzallerliebſtes und eigenes Hertz/ auff dieſer Welt/ vel Ich wil dich nicht verlaſſen/ *num promiſſum inducant matrimonium?* Reſp. Verbis iſtis non aliter ineſſe vim contrahendi ſponſalia vel matrimonium, quàm ſi de conſenſu conſtet Beust. *d. jurejurand. tit.*

Du biſt mein hertz allerliebſtes Hertz auff dieſer Welt/ *quomodo accipienda?*

Digitized by Google

tit. 8. part. 1. Hinc ſi tractatus ſponſaliorum præceſſerit, & talia verba in ſcriptis ſint ſecuta, matrimonium contractum cenſebitur. Quibus de caſibus intelligendus eſt Cypræus *tract. de ſponſalib. c. 4. § 12. n. 13.* qui adjicit verbum Nimmermehr, quod idem eſt, quod nunquam, vel perpetuò, vel in omne tempus, & ſi conſtet de conſenſu utriusque partis reciproco, cujusmodi exemplum addit ex Euripide in Oreſte interrogante Pyladem: Non deſeres unquam ſororem meam? & Pylade reſpondente: Sororis tuæ conjugium nunquam deſeram, matrimonium indubitatò contractum cenſebitur.

Es ſol uns niemand ſcheiden / denn der Tod?

Thes. XVIII. Ejusdem valoris verba ſunt: Es ſol uns niemand ſcheiden denn der Todt. Uti apud Terentium Pamphilus promiſit ſe nunquam deſerturum Glycerium:

Per omnes Tibi adjuro Deos, nunquam me eam deſerturum,
Non, niſi capiundos mihi ſciam inimicos omnes homines:
Hanc mihi expetivi, contigit: conveniunt mores:
Valeant, qui inter nos diſſidium volunt,
Hanc niſi mors mihi adimet nemo..

Sic verba: Wir ſeyn ein Leib und zwo Seelen/ non planè ſunt nullius momenti, ſi enim ab utraque parte unanimi conſenſu verba ejusmodi acceptentur, *de quo requiſito infra*, conſtantem amorem inde licebit arguere.

Ich ſorge uns möge niemand ſcheiden / denn GOtt.

Thes. XIX. Dubium verò circa hæc verba putat eſſe Cypræus *d. l. c. 4. §. 12. n. 15.* Ich ſorge/ uns möge niemand ſcheiden/ denn GOtt. uti & circa hæc: Si volo ducere uxorem, Te ducere volo: Wenn ich heurathen ſolte/ wolte ich keine andere nehmen/ denn Euch. Nullus hîc declaratur conſenſus, qui tamen omnino neceſſarius eſt. Nec contractus ex alterius contrahentium voluntate dependere debet, ſed utriusque conſenſum deſiderat *l. ſub hac conditione: ſi volam ff. d. ob lig. & act.* Sic verba ad amaſiam ſcripta: *Deſpondebo me Tibi, ſi te me benè geſſeris, nihilque me inſcio tractaveris*, nihil certi conſtituunt; Siquidem aliud eſt ſeſe obligare, aliud promittere obligationem futuram. *Tu mihi ſola places*: magis jocandi & applaudendi animo quis ſcripſiſſe præſumitur.

Thes.

THES. XX. Circa hæc & alia verba, qualia etiam ſint, non nudè, prout ſcripta jacent, ſed mentes ſcribentium potiùs ſunt attēdendæ; Si enim nec ſponſaliorum ab iis mentio fuit facta, tantum abeſt, ut promiſſio matrimonii queat induci, quin ſaltem tractatus arguantur. Aliud verò eſt Contractus, aliud promiſſio de contrahendo, & aliud veritas, aliud jocus. Neque ſufficit figura verborum ſine conſenſu naturali *l. 38. de oblig. & action.* Baldus *vol. 1. conſil. 27.* nec promittit ſtatim, qui dixit, promitto, ſi jocandi cauſa dixit, nec agi poteſt cum eo ex ſponſu, Varro 5. *d. ling.* & qui jocoſè agit, nihil ſerii præſtat *l. 3. §. 3. ff. d. injur. l. 3. ff. d. ſervo corrupt.* Nicol. Rucker *inter conſil. matrimon. varior. tom. 2. conſil. 34. num. 14.* cùm jocoſa verba ſint obſcura, ambigua & incerta, quæ multipliciter intelligi poſſunt, juxta tradita Baldi *in l. 17. ff. d. legib. & in conſil. 340. col. 2 lib. 3.* Aym. Cravett. *conſil. 415. n. 12.* in cauſa verò matrimonii & ſponſaliorum non recipitur conſenſus ambiguus, ſed certus & clarus exigitur Cothm. *reſp. 86. n. 7.* Carpzov. *Juriſpr. Conſiſtoral. lib. 2. def. 19.*

Mentes ſcribentium ſunt attendendæ.

THES. XXI. Sequitur nunc *Effectus* miſſarum literarum amatoriarum. Ubi dicendum eſt: Per eas, ſi habeant formalia epiſtolæ, nec careant ſubſcriptione, (cum ſine hac facillimè fraus adhiberi poſſit, Brederod. *in reſol. Inſtit. ad §. 4. d. teſtam. ordin.*) & contineant promiſſionem, induci obligationem, modò promiſſio talis ſit, quæ per literas ejusmodi fieri poſſit, Bartol. *ad l. 24. n. 1. ff. d. conſt. pec.* ibique Paul. de Caſtro *n. 2.* & literæ iſtæ pervenerint ad eum, ad quem fuêre directæ, Paris. *conſil. 127. num. 23.* antequam enim illi præſentatæ, aut ab eo (eâve) fuere acceptatæ, obligationem contra ſcribentem pariunt nullam, Ripa *in l. 31 n. 135. infin ff. d jurejur.* Alciat *lib. 8. conſ. 70. n. 5.* per literas acceptatas demum dicitur facta quaſi quædam copulatio conſenſus duorum ſimultanei Bald. *in l. 2. ff. d. pact.* & tunc demum inducitur obligatio. Tiber Decian. *vol. 2. Reſpons. 109. n. 16. & 77.* ita tamen ut acceptans ſciat, quid reverâ in literis iſtis contineatur *Clement. 1. in vers. ſcienter & Bald. in l. 1. ff. mandati.* niſi

Quis ſit effectus literarum amatoriarum.

ti. niſi enim eas aperiat ac legat, & quidem non perfunctoriè, ſed cum aliquo temporis intervallo deliberataque mente, contra ipſum nihil probabunt, Menoch. *d. arbitr. judic. qu. lib. 2. caſ. 21. n. 5.*

Num accipiens literas ſi taceat, contra ſe faciciat præſumtionem.

THES. XXII. *Num autem accipiens literas amatorias in quibus agitur de promiſſione matrimonii facta, ſi non contradicat, ſed taceat, eo ipſo contra ſe faciat præſumtionem, ita ut omnia in iis contenta taciturnitate ſua approbaſſe videatur?* Reſpond. Quamvis in præjudicialibus taciturnitas & patientia nequeat operari conſenſum; Quoniam tamen matrimonium etiam ſine verbis contrahi poteſt, D. Præſes *de annulo pronubo thes. 13* nec de ſubſtantia matrimonii verba ſunt, quod in muto & ſurdo pateſcit, taciturnitas iſta & patientia conjuncta iſti acceptationi ſine oppoſitione & oppugnatione aut poteſtatione inducere videntur conſenſum & ratihabitionem, Berlich. *part. 1. conclus. 36. n. 2.* inprimis cum ultra ipſam taciturnitatem interveniat actus aliquis poſitivus, vid. Nicol. d. Paſſer. *d. Scriptur. privat. pr. n. 129. & ſeqq.* quo caſu arbitriũ judicis non excluditur, quanta ſcil. ex iſta taciturnitate oriatur præſumtio, add. infra Thes. XXV.

Si quis neget à ſe literas eſſe ſcriptas, inſtituenda eſt literarum comparatio.

THES. XXIII. Si quis neget, ſe literas amatorias contra ſe productas ſcripſiſſe, inſtituenda eſt â judice *literarum comparatio*, h. e. alia proferuntur inſtrumenta, vel duæ pluresve ſcripturæ & per judicem & viros peritos inter ſe conferuntur, ut earum ſimilitudo vel diverſitas appareat. Circa quod comparationis remedium eſt notandum, ad comparationem nunquam deveniri, niſi reliquæ probationes omnes nos deſtituant, Brunnem *ad l. 20. C. d. fid. inſtrum. Ubi* Quæritur, *Num iſta comparatio plenam, an minus plenam inducat probationem?* Reſpond. Quoniam literarum comparatio fallax eſt, & facilè poſſunt falſificari literæ ab abſente miſſæ, adeo ut reperiantur quamplurimi, qui ita aliarum manuum literas atque characteres in ſcribendo verè imitantur, ut vix alteram ab alterâ etiam peritiſſimus quisque recognoſcere poſſit, Zaſius *lib. 2. ſing. reſpons. cap. 2.* Ruland. *de commiſ-*

ſar.

Digitized by Google

ſar. part. 2. lib. 5. cap. 38. in pr. quemadmodum refert Trentacinquius *lib. 2. variar. reſol. 7. n. 6.* fuiſſe Romæ tempore Pontificatus Papæ Pii V. quendam, qui ita adulterare potuerit manum Summi Pontificis, in his, quæ expediri ſolebant per Datarium, ut etiam Sanctitas ſua vix recognoverit manum ſuam ab illâ nec etiam Datarius. Addit tamen: Hoc ſcelus tandem fuiſſe detectum, illumque captum, laqueoque ſuſpenſum; addat: Joſeph Ludovic. *decis. Peruſ. 7. n. 15.* aliud ejusdem impoſturæ exemplum lege ſis apud Rittershus. *d. differ. jur. civ. & Canon. l. 4. c. 14.* Maſcard. *d. probat. vol. 2. conclus. 330.* Prudentibus comparatio literarum meritò ſuſpecta viſa fuit ac periculoſa, imò fallax, Ruland. *d. commiſſ. d. l.* Franciſc. Marcus *quæſt. 937. part. 2.* Ut proinde comparatio iſta minus plenam inducat probationem. Teſſaur. *lib. 1. quæſt. forens. c. 24. n. 20.* Covarruv. *pract. quæſt. cap. 22. tom. 2. n. 7.*

Quando quis negat literas à ſe ſcriptas, nec exiſtunt alia documenta, num judex productũ ad ſcribendum compellere poſſit?

THES. XXIV. CASUS EST: *Caja* producente literas amatorias contra *Titium*; Hic negat iſtas à ſe fuiſſe ſcriptas. Alia documenta ſeu ſcripturæ, cum quibus comparari poſſint literæ productæ non extant, Q. *Num judex negantem ſuam ſcripturam compellere poſſit ad ſcribendum, ut inde fiat comparatio?* Reſp. Licet judex in defectu ordinariarum probationum ad extrema recurrere non prohibeatur *Novell. 73. c. 1.* & ejusmodi ſcriptura, cùm fiat ad requiſitionem judicis, videatur facta apud acta, dicendum videtur, affirmativam eſſe amplectendam, vid. Menoch. *Arbitr. judic. quæſt. conclus. 114. n. 29.* Cardin. Tuſch. *conclus. 483. n. 4* Aſt, quoniam ob facillimam manus mutationem talis comparatio veritati parum veliſicatur, arbitrio judicis rem hancce committimus, qui hanc adhibebit cautelam, ut quo vultu ac varietate animi corporisque is, qui ſcripturam à ſe factam negat, ſcribat, ſedulò obſervet, Ruland. *d. Commiſſ. part. 2. lib. 5. c. 39. n. 7.*

An juramento locus ſit?

THES. XXV. Verba in literis amantium dubia poſita, quæ in utramque partem, tam pro matrimonio promiſſo, quàm non promiſſo accipi poſſunt, in dubio magis pro matrimonio ſunt interpretanda, modò præceſſerint actus, qui ſponſalia in-

ducant

ducant,aliàs potius pro libertate pronunciandum eſſe videtur. Veritati conſentaneum eſt,quod Franciſc. Vivius *decis. 241. n. 19. p. 2.* & P. Æmil. Verald. *lib. 2. decis. 211. n. 19* dicunt literas amatorias non probare matrimonium contractum, ſed benè contrahendum. Quas circumſtantias omnes prudens judex ponderet neceſſe eſt, ita ut pro earum qualitate quandoque juramenti impoſitione rem determinare poſſit. Hinc fit,ut aliis concurrentibus, juramento uni alterive parti poſſit imponi hàc formulâ: Würde Kläger daß Ihm Bekl. die Ehe zugeſaget/ vermittelſt Eydes/ beſtärcken/ So erſcheinet aus denen Acten ſo viel/ daß Bekl. ſeines einwendens ungeachtet/ das mit Kl. getroffene Verlöbniß gewöhnlichem Brauch nach mit dem Chriſtl. Kirchgang zu vollziehen ſchuldig/ &c. juramentum enim in ſupplementum admittitur, quando pro matrimonio jurari vult; modò concurrant præter ſemiplenam probationem etiam præſumtiones urgentes, Hilliger. *lib. 24. Donell. enucleat. c. 19. lit. y.* Imò ſi vel una gravis præſumtio pro actore in cauſa matrimoniali pro contracto probando ſe exſerat, eidem juramentum (præſuppoſitâ etiam probatione ſemiplenâ) deferri poteſt *arg. c. fin. §. fin. X. d. jurejur.* Beuſt. *d. ſponſal. c. 42. §. 1. & §. fin. c. 43. & 44. ubi adeo etiam de adminiculante famâ.* Berlich. *l. conclus. 39. n. 16.* juncto Mollero *ad Conſtit. Elector. 1. Conſt. 23. n. 16. ſeq.* neque dubium eſt, quin etiam imperfectæ probationes jungi debeant, quando de probando matrimonio agitur Maſcard. *2. d. probat. conclus. 1034. n. 23.*

Si unà cum literis amatoriis mittatur annulus, an exinde probentur ſponſalia?

THES. XXVI. Quid? Si unà cum literis amatoriis mittatur annulus,an exinde poſſint ſponſalia inter amantes probari? D. Præſes *in tract. d. Annulo Pronubo thes. 26.* diſtinguit: Aut literas eſſe miſſas unà cum Annulo, ea intentione verbisque ad eam conceptis, quòd velint connubium pangere; qualia verba apud Zaſium *lib. 2. cons. n. 37.* extant: Ich ſchicke Euch hiermit einen Ring zu einem gewiſſen Zeichen meiner rechten und redlichen Lieb/ und damit Euch und keine andere zu meinem Eheweibe zu haben/ und Euch hiermit zuvermählen/ und zu nehmen/ eo caſu virginem literas cum annulo accipiens, licet ni-

hil

hil reſponſi dederit, propter taciturnitatem, quæ æquiparatur conſenſui, obligari. Aut literas nullam facere mentionem affe-ctus conjugalis, tunc quamvis annulus adſit, ad probationem tamen promiſſi matrimonii nihil valere.

THES. XXVII. Hactenus de literis, quæ *honeſtum* amorem præ ſe ferunt & probant, vel ſaltem præſumtionem faciunt in puncto ſponſaliorum, dixiſſe ſufficiat. Sequuntur nunc literæ, quæ laſcivum & *inhoneſtum* exponunt amorem. Ubi brevibus dicendum erit, quatenus eæ in caſu ſtupri vel adulterii commiſſi vel committendi aliquid operantur. *Agendum eſt de laſcivo amore,*

THES. XXVIII. Conſiſtit autem declaratio turpis amoris in literis facta in eo, ut quis vel ambiat ſibiq; conciliare ſtudeat amorem illicitum, vel glorietur ſeu fateatur in iis rem illicitam cum altera perſona exercuiſſe. Priori caſu impudica iſta ſollicitatio nihil aliud eſt quàm attentatio pudicitiæ & contumelia ſeu injuria ſcripto facta. Non minus enim valet quod literis, quàm quòd lingvâ nuncupatur, aut vocibus linguâ figuratis ſignificatur *l.38.ff.d.obl. & act.* latè Goeddeus *cap.7.concl.10.n.149.& cap.3.n.390.cum ſeqq.conclus.13. C.d.contrah.& committ. ſtipul.* Nec obſtat, quod ejusmodi ſollicitatio videatur non fieri malo animo & dolo, ſed ex affectione ſeu amore. Reſp. omnino dolum adeſſe, cùm ſit amor perverſus, illicita captans, & nihil niſi calliditas, fallacia, machinatio ad circumveniendum v. g. honeſtam fœminam eamqne re pretioſiſſimâ, pudicitiâ ſcil. defraudendam, Sicuti verò injuriam infert, qui invitæ oſculum obtrudit, D. Struv. *ſyntagm.jur.civil. exercitat.48.th.58.* qui tamen non excuſandus venit, ſi excipiat, id ſe amoris cauſa feciſſe, ſed puniendus eſt tanquam injurians, uti pronunciarunt Scabini Lipſienſes teſte D. Strauch. *diſſert. ad ff. th.14* Ita quoque literas ejusmodi mittens, (qui ſicuti oſculans ex ſubitaneo motu quid perpetrat, ita hîc deliberatò mali ſui animi ſenſa exponit) à pænâ immunis non eſt. Hinc Vaſallum ſi Domini uxorem per literas amatorias, munuſcula, vel id genus alia, ad expugnandam pudicitiam ſollicitet, feudo privandum eſſe tradunt DD. *arg.2. feud. 24. & 1.feud.5.* ubi verba *concumbere ſe exercuerit* ita interpretantur: *quantum in ipſo ad delictum pervenire ſtuduerit, v.g. corrupta familia* *Declaratio turpis amoris in quonam conſiſtat.*

 & cu-

& *cuſtodibus, miſſis literis amatoriis ferè penetraverit.* Schenck Baro *ad d. t. n.* 11. Magnif. D. Struv. *in ſyntagm. jur. feudal. cap.* 5. *n.* 9. ibi: *concumbere conatus fuerit, vel etiam ad concubitum per literas amatorias, munuſcula &c. ſollicitaverit.* Ludvvell. *ſynops: juris feudal c.* 16. Bocer. *claſſ.* 4. *diſp.* 17. *th.* 44. D. Gravius Ictus Tubingenſis *in diſſert. d. felonia cap.* 4. *theſ.* 21. D. Rhetius *in comment. ad jus feudal. commun. lib.* 1. *tit.* 5. ubi tamen addit, quòd Vaſallus feudo non privetur, ſi conatus adhuc fuerit innocuus vel ſponte deſtiterit à propoſito *arg.* 2. *feud.* 51. §. *ſi voluerit.* Baro Schenck. *d. l. n.* 12.

Conjugati non mittant literas amatorias ad extraneas perſonas.

THES. XXIX. Caveant verò Conjugati ne mittant literas amatorias, in quibus vel ſpecies nimii, quàm ſat eſt, favoris continetur, ad extraneas perſonas; Illæ enim productæ vel fortuitò repertæ nil niſi rixas, odia & ſuſpicionem, quæ eſt venenum amoris conjugalis, concitant; Zelotypia enim ſeu diffidentia fidei conjugalis ſummoperè diſturbat amorem; qui affectus omnium fœminini ſexus affectuum ſupremus eſſe traditur à Scalig. 3. *Poet.* 14. interque mulierum proprias & peculiares animi perturbationes Zelotypiam reponit Plutarch. *libr. d. tranquill. anim.* D. Præſes *diſſert. d. friguſculo cap.* 3. *th.* 13. Et Conjux familiaritatem nimiam vel pravia colloquia cum extraneo habita vel oſcula ab alio infixa ægrè ſi ferat, vitio verti nequit, multò magis non improbandum, ſi ejusmodi commercium literarium ſibi diſplicere teſtetur. Ubi Quæritur. *Num maritus uxorem literas ad alium amatorias ſcribentem inveniens, ei alapam infligere poſſit; & vice verſa, num uxor tali in caſu marito alapas dare poſſit?* Quoad priorem caſum Reſpondetur: Circumſtantias prudenter eſſe conſiderandas. Ita, ut ſi ex ſimplicitate quid committat uxor, verbis corrigenda ſit; ſin malitioſè id faciat, ut ſic culpa uxoris præceſſerit, maritus alapam infligendo jure ſuo utens, injuriam feciſſe non dicendus eſt *l.* 13. §. 1. *ff. d. injur.* & meliùs eſt prævenire, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere. Paria quippe ſunt ſcribere literas amatorias, vel viris extraneis convivari, vel extra ædes noctu manere, niſi in hoc differant, quòd hicce actus turpitudini feneſtram propiùs aperiat, illæ verò tanquam remotiores occaſionem potius anhelare

Num maritus literas amatorias ſcribenti uxori alapam infligere poſſit?

lare

Digitized by Google

lare cenſeantur. Ob iſtas uxorem alapis à marito excipi poſſe *arg. Nov. 117. c. 8.* aſſerit D. Stryke *diſſert. d. Alapa cap. 2. th. 8.* Quoad caſum poſteriorem uxor marito alapam infligere non poterit, cum huic ſubjecta ſit vid. D. Stryke *cit. l. n. 19.* ſed alio modo rem aggredi neceſſe habet.

Num literas ſcriptas uxor marito indicare debeat?

THES. XXX. Ponamus, literas amatorias pervenire ad uxorem, *num has marito indicare conſultum ſit?* Sanè, bonus videtur eſſe affectus fidei ſuæ ſignum dare, & mariti animum quietum ac tranquillum reddere; Effectus tamen iſte malus eſt. Judicio Guazzii *d. civil. converſat. part. 7.* uxor maritum ſollicitat, eidemque dubitandi occaſionem ſuppeditat, ne hunc revelando amorem, alium occultet: & quod pejus eſt, cùm maritum, tum amatorem in periculum conjicit. Prudentius facit literas iſtiusmodi dilacerando vel comburendo. Notatu dignum eſt, quod ſcribit Borell. *in ſumma decis. fol. 2. tit. 23. ad fin.* Scio, inquit, quandoque virum aliquem reperiſſe tales literas in poſca mulieris, ac illam, ut ſe excuſaret, viro dixiſſe, ſe recepiſſe quidem literas indignabundo animo, & retinuiſſe, ut illi manifeſtaret mittentis pravum animum, & in ambiguo ſub ſilentio occultaſſe, ne ipſum virum in vindictæ diſcrimen & pericula induceret, & hæc virum credidiſſe, & ſubſequuta fuiſſe plurima homicidia, ac domorum ac familiarum everſiones, ſed Deus ſcit, quanta operentur pravæ mulieres. Si mulier hæc immunis ab adulterio erat, nec illa ſollicitanti conſentiret, poterat ſe domi retinere, & literas flammis tradere, & ſic immunem ſe præſervare. Penes ſe itaque tot literas conſervaſſe, mittentis amore factum fuiſſe videtur; ſed tamen, ut ipſa mortem evitaret, ſuo amatori mortem peperit, & ſic amor in odium verſus eſt.

Num literæ amatoriæ ad fæminam miſſæ adulterii facient indicium?

THES. XXXI. Q. *Num Literæ amatoriæ ad fœminam miſſæ adulterii vel ſtupri ſint indicium?* Conſtat indicia (quæ ſunt argumenta rem propoſitam, propriâ ſua vi & naturâ probantia *l. ult. C. d. probat. l. 17. in fin. C. ad. L. Cornel. d. adult.*) duplicia eſſe: Alia certa & indubitata luceque clariora *d. l. ult. C. d. probat.* Alia veriſimilia & probabilia tantùm, quæ plerumqne verum arguunt illud, de quo quæſtio eſt *l. 8. §. 1. C. d. quæſtion.* Quod literas amatorias attinet, Illæ non magis ac oſculum, in quo major penè militare videtur præſumtio, ad certa & indubitata indicia vix poſſunt

re-

referri. Diſtinguendi tamen ſunt caſus: Aut enim ſcribens fatetur in iis literis ſtuprum vel adulterium commiſſum, dum gloriatur de facto iſto inhoneſto, vel deſcribit illud circumſtantialiter, uti loquuntur, ita ut ex illis delicti confeſſio percipiatur, & tunc, eas,(quoniam ſtupra, adulteria quæ clam & occultè ſolent committi Menoch. *d. arbitr. judic. quæſt. l. 2. c. 116.* difficilis ſunt probationis ac præſumtionibus & conjecturis rectè probari poſſunt Maſcard. *d. probat. concl. 57. n. 6. & 7.*) facere præſumtionem copulæ carnalis tradunt Hoſtiens. *c. præterea n. 5. X. §. teſtib.* Menoch. *l. 5. d. præſumt. præſ. 41. n. 39.* Pariſius *conſil. 54. n. 64. vol. 4.* Zanger. *d. quæſtionib. & tortur. cap. 2. n. 212.* Bocer. *tr. d. tortur. c. 3. n. 113.* Uti enim per epiſtolam obligatio inducta probatur, Aym. Crayetta *d. antiquit. temp. §. vidimus abundè, part. 1. n. 39.* Maſcard. *vol. 2. d. probat. conclus. 626. n. 7.* Sic dubitari non debet, quin eodem modo per epiſtolam ſcribentis, quâ confeſſio adulterii perpetrati continetur, ipſum adulterium probetur, ſaltem ad effectum quæſtionis, de eo, qui ſcripſit epiſtolam, habendæ, aliis conjecturis, *de quibus in artic. 25. Sanction. Carolin.* concurrentibus. Sanchez. *d. matrimon. lib. 10. d. divortio. diſp. 12. quæſt. 3. n. 48.* relatis DD. hinc inde contrarium tenentibus, concludit, quòd ſi ſcribens in literis amatoriis fateatur fornicationem, talis confesſio tanquam extrajudicialis nil faciat, niſi indicium ad torturam. Sunt quidem ICti, inter quos eſt Nicol. de Paſſerib. *d. privat. ſcriptur. lib. 3. pag. mihi 526.* qui arbitrantur, quòd ſi mulier proprium adulterium fateatur, quod raró evenit, niſi impudentiſſima ſit, contra ipſum confitentem adulterium plenè probetur. Nos tamen exiſtimamus tenorem literarum eſſe inſpiciendum ac deciſum judicis arbitrio eſſe committendum, prout etiam Menoch. *l. 5. præſumt. 41. n. fin.* exiſtimat: Aut enim in literis requiritur v. gr. vir à muliere, ut ad eam accedat, & tunc futurum, non præteritum adulterium argui tradit Menoch. *præſumtion. l. 5. præſ. 41. n. 29.* in dubiis enim ſemper benignior ſequenda eſt ſententia *l. 155. §. ult. l. 168. §. 1 ff. d. R. I. l. 2. ff d. reb. credit.* ſunt tamen & hîc circumſtantiæ ponderandæ, num circa illud tempus, quod forſan congreſſui definitum eſt, per literas invitatus fuerit abſens, & num eas

per-

Digitized by Google

perſonas alii homines viderint in loco ſuſpecto, num manibus invicem ſeſe tenentes ambulaverint, & ſi quæ ſunt alia; quæ omnia prudentis judicis arbitrio committimus.

Num divortium quoad vinculum matrimonii concedendum?

THES. XXXII. *Adulterio per confeſſionem reæ partis literis emanatam ſatis probato*, quæritur, *num divortium quoad vinculum matrimonii, num quoad thorum & menſam ſit concedendum?* J. Fichard. *conſ.* 69. in cauſa adulterii à Comitiſſa commiſſi ita reſpondet: Ob der Ehebruch durch der brüchigen Perſon eigene Schrifftliche und mehrmahls gethane Confeſſion zu Recht gnugſam/ und ſo weit bewieſen/ daß E. Gn als der unſchuldige Theil/ von derſelben der Ehe halben ledig geſprochen/ und E. G. ſich nach Chriſtlicher Ordnung anderweit zubeſtatten vergönnet und zugelaſſen werden ſolt? Drauf antwort ich/ daß ich gäntzlich dafür halte/ daß durch obberührte Schriften und Miſſiven/ wañ dazu die Perſonẽ/ ſo hiervor darüber (doch auſſerhalb Rechtens und unbeaidigt/ und alſo nichtiger Weiſe/ doch allein um der Sachen berichts von Jhnen zuvernehmen) im ſtand Rechtens förmlicher weiſe abgehört/ auch dieſelben auf voriger ihrer Sage beſtehen würden/ der angezogene Ehebruch gnugſam möcht erwieſen/ und darauff die Eheſcheidung begehrt/ auch erkennet werden. Denn ob wol Sie/ Julia, ihrer voriger ſchrifftlicher Bekäntnüß abfällt/ und dieſelben/ als ſeyn ſie liſtiglich und durch falſch bereden/ auch wol mit Gewalt von ihr expracticirt und gebracht worden/ zuvernichten unterſteht/ wie aus ihrem Schreiben ſub litera H. zu ſehen/ ſo würde doch ſolches ſie nichts fürtragen/ dieweiln deren Schreiben zu viel/ und unterſchiedliche uff einander ergangen ſind/ welche in ſich ſelber verdächtig/ und einiger Zwang daraus nicht mag verargwohnt werdẽ/ Weñ denn der thätlich Ehebruch auch durch die obgedachte Zeugẽ bekundſchafft wird/ uñ alſo eins dem andern adminiculirt/ ſo hielt ichs (wie obgemeldt) dafür/ daß es E. Gn. zu der Beweiſung gnugſam ſeyn würde/ auch daß E. Gnaden auff dieſelbige die Eheſcheidung wol begehren möchten. Ubi porrò deducit, quòd Canoniſtæ ſeparationem matrimonii ob adulterium permittant quoad menſam thorumq;, Conſiſtoria tamen Auguſtanæ Confeſſioni addicta quoad ipſum matrimonii vinculum ſeparationem concedant, ita ut parti in-

no-

Digitized by Google

innocenti permittuntur ſecundæ nuptiæ, prout deducit Beza *in tract. d. repud. & divortiis*. Ita tamen, ut mediante judicis cognitione fiat ſeparatio & concedatur ſecundum matrimonium, ſic enim Philipp. Melanchton. *in libr. d. Conjugio* ſcribit *Non ſunt autem facienda divortia ſine cognitione legitimorum judicum; ſed perſona innocens, ſi vult fieri divortium, pet at à judice vocari perſonam, quæ deliquit.*

Num ulteriori probatione deficiente ſcribenti juramentum purgatorium deferri poſſit.

Thes. XXXIII. Et Ultimò tandem, Quando quis miſit literas amatorias, in quibus amaſiam ſuam vocaverat mein Hertzgen/ vel alio dulci verbo, & amabiliter converſatus cum ipſâ, poſtmodum verò hæc ſe imprægnatam ab ipſo dicat, imò matrimonium ipſi fuiſſe promiſſum affirmet, hic verò factum neget, *num ulteriori probatione deficiente ſcribenti juramentum purgatorium deferri poſſit?* Affirm. Quia contra ſcribentem, aliis inprimis concurrentibus adminiculis, militat præſumptio; & in dubio fœmina à maſculo ad concubitus illicitos perſuaſa præſumitur; inprimis ſi mulier aliàs honeſtævitæ fuerit. Num autem tale ſtuprum blanditiis & perſuaſionibus conjunctum, pro violento reputandum ſit Q? Pro violento pugnant Decian *tract. crimin. tom. 2. tit. d. rapt. c. 7. lib. 8 n. 7. & c. 15. tit. d. ſtupr.* Menoch. *d. arb. jud. quæſt. lib. 2. caſ. 288. n. 10. in fin.* Tuſch. *pract. concl. tom. 6. concl. 322. n. 4. & tom. 7. concl. 710. n. 2.* Verùm durior hæc videtur eſſe ſententia, cum eâ admiſsâ in omne fermè ſtuprum pœna mortis veniret ſtatuenda; vix enim datur, in quo ex parte ſtupratoris fallaces perſuaſiones & promiſſiones non intervenerint. Boſſ. *tit. d. coit. damnos. & punib. n. 66. vers. ſed adverte.* Jure Conſiſtoriali Brandenburg. ſpecialiter eſſe conſtitutum, illum, qui puellæ ſtuprum blandis verbis perſvaſerit, etiam promiſſione matrimonii non factâ, ad ducendam ſtrupratam teneri, aut extraordinariè puniri debere aſſerit D. Stryke *d. jure blanditiar. cap. 6. ſ. 54* ubi verba *Ordin. Conſiſtor. tit 62.* §. 1. allegat: Wenn von der geſchwächte Perſonen/oder ihren Eltern und Freunden könte ausgeführt/und dargethan werden/daß der Beyſchlaffer ſie zu ſolchen Laſter mit ſüſſen Worten/mit oder ohne vertröſtung der Ehe beredt/ſoll der Thäter die geſchwechte Perſon zu nehmen ſchuldig ſeyn/ oder in Weigerung deſſen vermüge der Rechte geſtrafft werden. Hæc de materiâ literarum amatoriarum dixiſſe ſufficiat.

Digitized by Google